

**Jyväskylän yliopiston
kauppakorkeakoulu**

Kari Itkonen, Tarja Niemelä & Esa Storhammar

**Keski-Suomen ja sen lähialueiden väestö- ja työpaikkakehitys
vuosina 2007 - 2012:
seutukunnittainen tarkastelu**

N:o 207 / 2014

Jyväskylän yliopisto
Kauppakorkeakoulu
Pl 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
Puh. 040- 576 7793
jsbe-info@jyu.fi

ISBN 978-951-39-6027-8 (verkkoj.)

ISSN 1799-3059

Jyväskylä 2014

Itkonen, Kari
Niemi, Tarja
Storhammar, Esa

Keski-Suomen ja sen lähialueiden väestö- ja työpaikkakehitys
vuosina 2007 - 2012: seutukunnittainen tarkastelu

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2014

Kauppakorkeakoulun julkaisusarja

ISBN 978-951-39-6027-8 (verkkoj.)

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kirjoittajat

Itkonen, Kari
Niemi, Tarja
Storhammar, Esa

Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu
PL 35 40014 Jyväskylän yliopisto
etunimi.sukunimi@jyu.fi

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksessa on vertailtu Keski-Suomen seutukuntien ja sen lähimaakuntien seutukuntien työpaikkakehitystä. Keski-Suomen seutukuntien kehitys on ollut lähimaakuntien seutukuntien alueisiin verrattuna jokseenkin keskimääräistä. Suurimpana huolenaiheena ovat maakunnan etelä- ja pohjoisreunojen alueet. Selvitys päättyy suositukseen, että kukin alue jatkaisi kehittämistyötä omien vahvuusalueidensa kautta.

Kehityksen kulkuun vaikuttaneita muutosvoimia kannattaa pohtia tarkemmin. Mitkä voimat ovat nk. hallittavissa paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti, mitkä taas ovat sellaisia voimia jotka ovat kietoutuneet maailmantalouteen, kriiseihin tai uusiin markkinoihin ja niiden tarjoamiin kilpaileviin mahdollisuuksiin.

Tutkimus osoitti myös, että Keski-Suomen keskuskaupunki-, teollisuuskaupunki- ja maaseutukaupunkien seutukuntien alueilla on samanaikaisesti kehitystä tukevia vahvuuksia ja toisaalta kehitystä hidastavia heikkouksia. Tietoisten kehittämistöimien suuntaaminen alueiden elinvoimaisena säilyttämiseen tai uuden kehityksen polkujen avaamiseen on vaikutusten arvioimisen kannalta haastavaa. Pitemmän ajan tarkastelujakso auttaa arvioimaan vaikutuksia kokonaisvaltaisemmin.

Tämä tilastokeskuksen Statfi -aineistoihin perustuva tutkimus on tehty osana Keski-Suomen maaseutustrategia-hankkeen toimenpiteitä.

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	5
1 JOHDANTO.....	9
1.1 Tausta, tavoitteet ja toteuttaminen	9
1.2 Valtakunnallisen kehityksen piirteitä 2007 - 2012	13
2 KESKUSKAUPUNKISEUTUKUNTIEN KEHITYS	15
2.1 Vertailualueet.....	15
2.2 Väestökehitys ja työpaikkakehitys	15
2.3 Toimialajakauma	16
2.4 Shift Share -analyysi.....	19
2.5 Työnantajasektori	20
2.6 Yrityskehitys	21
2.7 Yhteenveto.....	22
3 TEOLLISUUSKAUPUNKIEN SEUTUKUNTIEN KEHITYS	23
3.1 Väestökehitys	24
3.2 Toimialajakauma	24
3.3 Yhteenveto.....	29
4 MAASEUTUMAISTEN SEUTUKUNTIEN KEHITYS	30
4.1 Vertailualueet.....	30
4.2 Väestökehitys	30
4.3 Toimialajakauma	32
4.4 Yhteenveto.....	36
5 YHTEENVETO	37
LÄHTEET	38

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Keski-Suomen seutukunnat ja niiden vertailuseutukunnat (suluissa kartan lyhenne).....	11
Taulukko 2. Eri seutukuntaryhmien toimialajakauma vuonna 2012 (Lähde: Tilastokeskus 2012)	11
Taulukko 3. Valtakunnalliset toimialarakenteet vuosina 2007 ja 2012	14
Taulukko 4. Jyväskylän seutukunnan ja sen vertailualueiden pinta-ala, väkiluku ja asukastiheys 1.1.2013. (Lähde: Tilastokeskus)	15
Taulukko 5. Keskuskaupunkien seutukuntien väestö- ja työpaikkakehitys vuosina vuonna 1987 -2012 sekä vuosina 2007 - 2012.....	16
Taulukko 6. Jyväskylän seutukunnan ja sen vertailuseutukuntien toimialarakenteet vuonna 2012	17
Taulukko 7. Keskuskaupunkiseutujen selvästi valtakunnan kehitystä paremmin ja huonommin kehittyneet toimialat vuosina 2007 - 2012	18
Taulukko 8. Shift share -analyysi keskuskaupunkiseutukuntien työpaikkakehityksestä vuosina 2007 - 2012	20
Taulukko 9. Työnantajasektorin muutokset vuosina 2007 - 2012 keskuskaupunkiseutukunnissa	21
Taulukko 10. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä sekä yrityskanta keskuskaupunkiseutukunnissa vuosina 2007 - 2012.....	22
Taulukko 11. Keski-Suomen teollistuneiden seutukuntien, ja niiden vertailualueiden pinta-ala, väkiluku ja asukastiheys 1.1.2013.....	23
Taulukko 12. Väestön kehitys vuonna 2012 (Lähde: Tilastokeskus 2012).....	24
Taulukko 13. Keski-Suomen teollistuneiden seutukuntien ja niiden vertailualueiden toimialarakenteet vuonna 2012	25
Taulukko 14. Teollisuuskaupunkiseutujen selvästi valtakunnan kehitystä paremmin ja huonommin kehittyneet toimialat vuosina 2007 - 2012.....	26
Taulukko 15. Shift share - analyysi teollistuneiden seutukuntien työpaikkakehityksestä vuosina 2007 - 2012	27
Taulukko 16. Työnantajasektorin muutokset vuosina 2007 - 2012 teollisuuskaupunkiseutukunnissa	28
Taulukko 17. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä sekä yrityskanta teollisuuskaupunkiseutukunnissa vuosina 2007 - 2012.....	28
Taulukko 18. Keski-Suomen maaseutumaisten seutukuntien ja niiden vertailualueiden pinta-ala, väkiluku ja asukastiheys 1.1.2013 (Lähde: Tilastokeskus)	30
Taulukko 19. Väestö- ja työpaikkakehitys kehitys vuosina 1987 - 2012 ja 2007 - 012 maaseutukaupunkien seutukunnissa.....	31
Taulukko 20. aaseutumaisten seutukuntien toimialarakenteet vuonna 2012.....	32
Taulukko 21. Maaseutumaisten seutukuntien selvästi valtakunnan kehitystä paremmin ja huonommin kehittyneet toimialat vuosina 2007 - 2012.	33
Taulukko 22. Shift share -analyysi maaseutumaisten seutukuntien työpaikkakehityksestä vuosina 2007 - 2012	34

Taulukko 23. Työnantajasektorin muutokset vuosina 2007 - 2012 maaseutumaisissa seutukunnissa	35
Taulukko 24. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä sekä yrityskanta maaseutumaisissa seutukunnissa vuosina 2007 - 2012.....	36

1 JOHDANTO

1.1 Tausta, tavoitteet ja toteuttaminen

Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa on viime vuosina tehty useita Keski-Suomen maakunnan aluetaloutta ja kehityssuuntia kuvaavia tutkimuksia ja tilastokatsauksia (Storhammar, 2013; Storhammar & Mukkala, 2014; Niemelä & Itkonen, 2013).

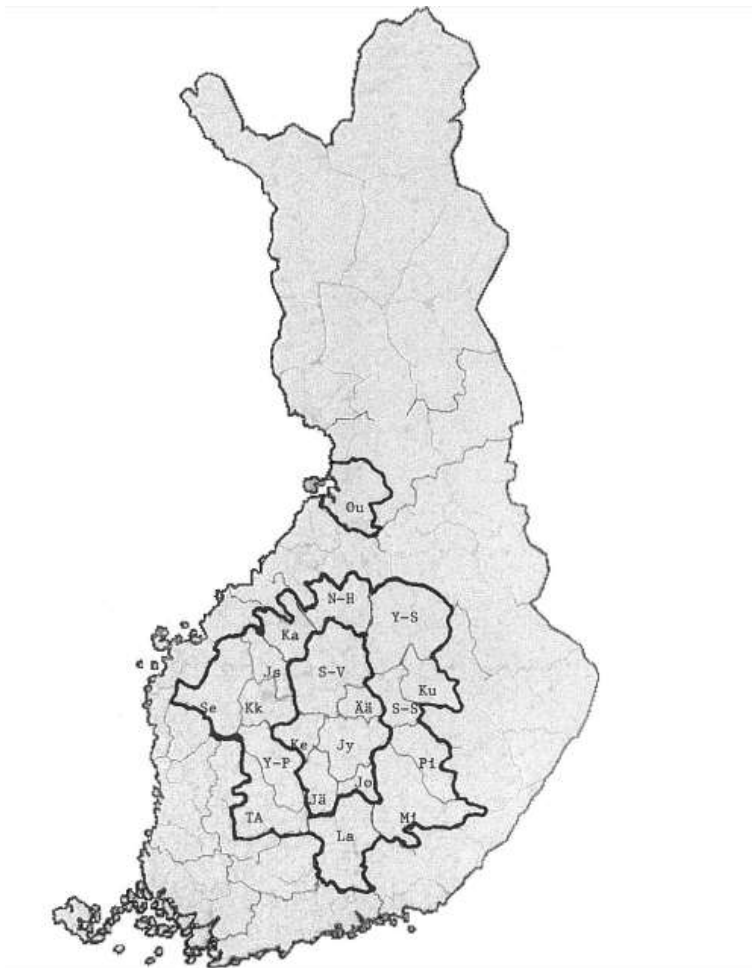
Tutkimuksissa on selvitetty mm. Keski-Suomen kuntien työpaikkakehitystä vuosina 2008–2012 ja kuntien nettomuuttoa (Itkonen & Niemelä 2013). Näissä selvityksissä on keskitytty Keski-Suomen maakunnan sisäiseen eri seutukunta-alueiden tarkasteluun. Lisäksi on tutkittu Keski-Suomen viennin kehitystä, rakennetta ja aluetaloudellisia vaikutuksia (Storhammar 2014) ja paikallisten polttoaineiden tuotannon ja käytön aluetaloudellisia vaikutuksia sekä tulevaisuuden näkymiä Keski-Suomessa (Storhammar & Mukkala 2014).

Alueellisia kehitysnäkymiä on koostettu yhteen myös valtakunnallisesti mm. työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) yhteistyönä (Nieminen, 2014). Maaseudun kehittämisen edistämistä (Itkonen & Storhammar 2014) ja yritysrahoituksen neuvontapalveluiden laatua ja vaikuttavuutta on myös arvioitu niin kehittäjien kuin yritysten näkökulmasta. (Niemelä, 2014).

Tässä tutkimuksessa halumme selvittää onko kehitys ollut muilla rakenteeltaan samanlaisilla alueilla samansuuntaista kuin Keski-Suomessa. Vertailuun valittiin

Keski-Suomen maakunnan rajamaakuntien keskusseutukunnat sekä Keski-Suomeen rajoittuvat seutukunnat. Vertailualueet on kuvattu Kartassa 1.

Kartta Tutkimus- ja vertailualueet

Tarkastelua varten laadittiin vertailuasetelma, jossa kullekin Keski-Suomen seutukunnalle etsittiin vastaavan tyyppinen seutukunta rajamaakunnista. Taulukossa 1 on kuvattu näin syntyneet vertailuasetelmat.

Taulukko 1. Keski-Suomen seutukunnat ja niiden vertailuseutukunnat (suluissa kartan lyhenne)

Seutukuntaryhmä	Keski-Suomen seutukunta	Muiden maakuntien vertailuseutukunnat
Keskuskaupunkien seutukunnat	Jyväskylän (Jy)	Tampereen (Ta) Oulun (Ou) Lahden (La) Kuopion (Ku) Seinäjoen (Se) Mikkelin (Mi)
Teollisuuskaupunkien seutukunnat	Jämsän (Jä) Äänekosken (Ää) Keuruun (Ke)	Ylä-Pirkanmaan (Y-P) Kuusiokuntien (Kk) Pieksämäen (Pi)
Maaseutukaupunkien seutukunnat	Saarijärven - Viitasaaren (S-V) Joutsan (Jo)	Ylä-Savon (Y-S) Nivala - Haapajärven (N-H) Järviseudun (Js) Kaustisen (Ka) Sisä-Savon (S-S)

Taulukko 2. Eri seutukuntaryhmien toimialajakauma vuonna 2012 (Lähde: Tilastokeskus 2012)

Toimialaryhmät	Seutukunta - alueet			
	Keskuskaupunkien %	Teollisuuskaupunkien %	Maaseutukaupunkien %	Suomi %
A + B Alkutuotanto	3	9	18	
C Teollisuus	14	23	14	
D + E + F Muut jalostuselinkeinot	7	7	7	
G + H + I Perinteiset palveluelinkeinot	21	19	17	
J + K + L Yritystoiminnan tukipalvelut	5	3	3	
M + N Johtamisen tukipalvelut	11	7	5	
O + P Julkinen hallinto ja koulutus	13	11	12	
Q Terveys- ja sosiaaliajat	19	18	18	
R + S Henkilöpalvelut	5	4	4	
T + U + X Muuta	2	0	2	
Yhteensä	100	100	100	100

Ryhmistä pyrittiin muodostamaan mahdollisimman homogeenisia tuotantorakenteen suhteen. Teollisuuskaupunkien seutukunnissa teollisuus on edelleen suurin toimiala. Maaseutukaupunkien seutukunnissa maa- ja metsätalous on terveys- ja

sosiaalialan ohella suurin toimiala. Keskuskuntien seutukunnissa kaikki palvelualat ovat tärkeitä teollisuuden ohella. Keskusalueilla ainoastaan alkutuotannon osuus jää hyvin pieneksi alan isoista maapinta-aloista huolimatta.

Seutukunnista on kerätty tietoa Tilastokeskuksen Statfin -tietokannasta. Pääosin on tarkasteltu vuosien 2007 ja 2012 kehitystä. Näin voidaan nähdä viimeisimmän EU:n ohjelmakauden kehitys lähes koko sen ajalta. Tilastoja lukiessa on hyvä muistaa että vuoden 2013 tiedot saadaan vasta lokakuussa 2015.

Tarkasteluissa on käytetty seuraavia tilastotietoja:

- pinta-ala
- väkiluku
- asukastiheys
- työpaikkojen määrä toimialoittain ja sen muutos vuosina 2007 - 2012 sekä 1987 - 2012
- toimialarakenne vuonna 2012
- työpaikat työnantajasektoreittain, muutos vuosina 2007 - 2012
- aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrät sekä yrityskanta 2007 ja 2012.

Seutukuntien työpaikkojen kehityksestä tehtiin myös Shift Share -analyysi. Tällä analyysillä alueen kehitys jaettiin valtakunnalliseen, rakenteelliseen ja paikalliseen osioon. Valtakunnalliseen kehitykseen ajatellaan vaikuttavan yleisen kysynnän kehityksen kautta. Rakenteellisessa osiossa käytetään hyväksi valtakunnallisen toimiala-kehityksen tietoja ja projisoidaan ne kunkin alueen toimipaikkarakenteeseen.

Olettamuksena on, että mikäli alueella on paljon työpaikkoja vähentäviä toimialoja (esimerkiksi teollisuus tai maa- ja metsätalous), sitä heikommat selviytymismahdollisuudet alueella on, ja päinvastoin. Paikallinen vaikutus lasketaan todellisen tapahtuneen kehityksen em. laskennallisen kehityksen erotuksena. Sen voidaan ajatella kuvaavan sekä alueen toiminnallisen aseman vaikutusta että paikallisten toimien vaikuttavuutta.

1.2 Valtakunnallisen kehityksen piirteitä 2007 - 2012

Tarkasteltaessa valtakunnallista työpaikkojen toimialoittaista kehitystä vuosina 2007 ja 2012 (Taulukko 3) huomataan vuonna 2007 alkaneen laman seurauksena tapahtunut teollisuuden työpaikkojen voimakas väheneminen. Lähes viidennes teollisuuden työpaikoista hävisi viiden vuoden aikana. Myös maa- ja metsätalouden työpaikat vähenivät tarkastelujaksolla, mutta määrällinen muutos oli teollisuutta paljon pienempi.

Vastaavana aikana julkisissa ja yksityisissä palveluissa työpaikkojen määrän kasvu oli suurinta. Terveys- ja sosiaali-alalla työpaikkojen määrä lisääntyi eniten ja toimiala kasvoi työpaikoilla mitattuna suurimmaksi alaksi ohi teollisuuden. Kolmanneksi suurin toimiala oli tukku- ja vähittäiskauppa.

Myös monilla pienemmillä palvelutoimialoilla oli nähtävissä kasvua. Tästä huolimatta työpaikkojen kokonaismäärä laski 29 000. Valtakunnalliset muutokset toimialojen työpaikkakehityksessä antaa pohjan Shift share -analyysille.

Taulukko 3. Valtakunnalliset toimialarakenteet vuosina 2007 ja 2012

		Työpaikkoja		Muutos 2007 - 2012	
		2007 1000 tp	2012 1000 tp	Työ- paikkoja (tp)	%
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	93	80	-13	-14,2
B	Kaivostoiminta ja louhinta	5	6	+1	+17,5
C	Teollisuus	397	321	-76	-19,2
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähditysliiketoiminta	13	13	+0	+0,3
E	Vesi-, viemäri-, jätevesi-, jätehuolto, muu ympäristön puhtaanapito	10	10	+0	+4,6
F	Rakentaminen	159	154	-4	-2,8
G	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	285	282	-2	-0,8
H	Kuljetus ja varastointi	149	139	-9	-6,4
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	76	85	+9	+11,8
J	Informaatio ja viestintä	87	88	+1	+1,5
K	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	46	47	+1	-0,1
L	Kiinteistöalan toiminta	21	21	-0	-0,4
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	127	132	+5	+4,3
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	135	148	+13	+9,8
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	125	122	-4	-3,0
P	Koulutus	163	168	+5	+3,3
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	351	384	+32	+9,1
R	Taiteet, viihde ja virkistys	37	42	+5	+12,5
S	Muu palvelutoiminta	66	69	+3	+4,8
T	Kotitalouksien toiminta työntantajana tai tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön	0	0	+0	+119,2
U	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimieläinten toiminta	0	0	+0	+95,1
X	Toimiala tuntematon	24	28	+4	+16,0
	Toimialat yhteensä	2 369	2 340	-29	-1,2

2 KESKUSKAUPUNKISEUTUKUNTIEN KEHITYS

2.1 Vertailualueet

Vertailualueiksi Jyväskylän seutukunnalle valittiin Keski-Suomen maakuntaan rajoittuvien maakuntien keskuskunnat. Vertailtavien seutukuntien pinta-aloissa ei ollut suuria eroja (Taulukko 4). Väkiluvultaan muita selvästi suurempi oli Pirkanmaan Tampereen seutukunta ja selvästi muita pienempi Etelä-Savon Mikkelin seutukunta.

Taulukko 4. Jyväskylän seutukunnan ja sen vertailualueiden pinta-ala, väkiluku ja asukastiheys 1.1.2013. (Lähde: Tilastokeskus)

Seutukunta (maakunnat)	Pinta-ala <i>km²</i>	Väkiluku <i>1000 hlöä</i>	Asukastiheys <i>hlöä/km²</i>
Tampereen (Pirkanmaa)	5 062	382	76
Oulun (Pohjois-Pohjanmaa)	5 468	235	43
Lahden (Päijät-Häme)	5 124	202	40
Jyväskylän (Keski-Suomi)	3 701	177	48
Kuopion (Pohjois-Savo)	3 177	130	41
Seinäjoen (Etelä-Pohjanmaa)	5 784	126	22
Mikkelin (Etelä-Savo)	6 234	73	12

Jyväskylän seutukunta sijoittuu seitsemän alueen vertailussa väkiluvultaan vertailualueiden keskelle, pinta-alaltaan toiseksi viimeiseksi ja asukastiheydeltään toiseksi. Tässä tutkimuksessa vertailualueita kutsutaan jatkossa maakuntiensa keskuskaupunkiseutukunniksi.

2.2 Väestökehitys ja työpaikkakehitys

Jyväskylän ja Tampereen seutukuntien kehitys on ollut suhteellisesti samanlaista vuosina 1987 - 2012. Oulun seutukunnan kehitys on ollut selvästi nopeinta pitkällä ajanjaksolla. Viimeisen viiden vuoden aikana Kuopion seutukunnan työpaikkakehi-

tys on ollut kuitenkin kaikkein nopeinta. Lahden seutukunnassa kehitystrendi on ollut pitkään laskeva ja väestökehitys on perustunut seutukunnan ulkopuolisiin työpaikkoihin ja pendelöinnin lisääntymiseen pääkaupunkiseudulle. Seinäjoen seutukunnan kehitys on ollut lievästi positiivista, mutta Mikkelin seutukunnan kehitys on ollut koko tarkasteluajan taantuvaa.

Taulukko 5. Keskuskaupunkien seutukuntien väestö- ja työpaikkakehitys vuosina vuonna 1987 -2012 sekä vuosina 2007 - 2012.

Seutukunta	Väestönmuutos		Työpaikkojen muutos		Työpaikat/ väestö 2012
	1987 – 2012 %	2007 – 2012 %	1987 – 2012 %	2007 – 2012 %	
Tampereen	+32	+5,5	+22	-0,2	0,44
Oulun	+51	+7,6	+35	+2,6	0,41
Lahden	+4	+1,2	-12	-5,2	0,39
Jyväskylän	+30	+5,3	+18	+1,9	0,42
Kuopion	+14	+3,4	+8	+5,2	0,44
Seinäjoen	+6	+2,7	+2	+0,6	0,43
Mikkelin	-6	-1,7	-13	-3,6	0,40
Keskiarvo	+19	3,4	-9	+1,9	

Jyväskylän seutukunnan kehitys on ollut melko positiivista, sillä se on kolmanneksi paras seitsemän tarkastellun seutukunnan joukossa väestön ja työpaikkojen muutoksen mittareilla mitattuna.

2.3 Toimialajakauma

Keskuskuntien seutukuntien toimialarakenteessa näyttää olevan jonkin verran eroja. Maa- ja metsätaloudella on vielä kohtalainen merkitys Seinäjoen ja Mikkelin seutukunnissa. Vastaavasti monien palveluelinkeinojen merkitys ei ole näissä seutukunnissa niin suurta kuin vertailualueilla.

Taulukko 6. Jyväskylän seutukunnan ja sen vertailuseutukuntien toimialarakenteet vuonna 2012

	Toimiala	Seutukunta							Suo- -mi %
		Tam- pe- reen %	Ou- lun %	Lah- den %	Jy- vä- s- ky- län %	Kuo- pion %	Sei- nä- joen %	Mik- kelin %	
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	1	2	3	2	3	7	6	3
B	Kaivostoiminta ja louhinta	0	0	0	0	0	0	0	0
C	Teollisuus	16	11	19	12	8	19	13	14
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0	0	0	0	0	0	1	1
E	Vesi-, viemäri-, jätevesi-, jätehuolto, muu ympäristön puhtaanapito	0	1	1	0	0	0	0	0
F	Rakentaminen	7	8	8	7	7	7	6	7
G	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	12	11	13	11	12	12	11	12
H	Kuljetus ja varastointi	5	5	6	4	5	6	5	6
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4	3	4	3	4	3	4	4
J	Informaatio ja viestintä	5	4	2	4	3	2	2	4
K	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1	2	1	1	2	1	1	2
L	Kiinteistöalan toiminta	1	1	1	1	1	1	1	1
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	6	7	4	6	5	3	4	6
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	7	6	7	7	6	4	4	6
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	4	5	4	6	5	4	7	5
P	Koulutus	8	9	7	10	9	7	7	7
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	17	20	17	19	22	17	19	16
R	Taiteet, viihde ja virkistys	2	2	2	2	2	1	2	2
S	Muu palvelutoiminta	3	3	3	3	3	3	3	3
T	Kotitalouksien toiminta työnantajana tai tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0	0
U	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0	0	0	0	0	0	0	1
X	Toimiala tuntematon	1	1	1	1	1	1	1	1
	Toimialat yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
	Työpaikkoja yhteensä (1000 tp)	169	97	79	74	57	54	29	

Teollisuuden merkitys oli edelleen vahvinta Lahden ja Seinäjoen seutukunnissa. Kuopion ja Oulun seutukunnissa teollisuuden merkitys on jo melko pientä. Terveys- ja sosiaalipalvelujen osuus oli puolestaan suurinta juuri näissä kahdessa seutukunnassa. Kaikissa vertailuseutukunnissa terveys- ja sosiaalialan merkitys oli maan keskiarvoa suurempi. Jyväskylän seutukunnan toimialarakennetta ovat lähimpänä Oulun ja Kuopion toimialarakenteet. Koulutuksen suuri merkitys näkyy myös seutukuntakohtaisissa luvuissa.

Taulukossa 7 kuvataan eri seutukuntien keskimääräistä voimakkaammin ja heikommin kehittyneet toimialat. Merkittävää on, että kaikissa suurimmissa seutukunnissa teollisuuden supistuminen on ollut maan keskiarvoa voimakkaampaa. Vastavasti kolmessa pienemmässä keskuskaupunkiseutukunnassa teollisuuden työpaikkojen määrän väheneminen oli maan keskiarvoa hitaampaa.

Vertailtavat seutukunnat erosivat keskimääräistä paremmin kehittyneiden toimialojen osalta. Mikkelin toimialarakenteen kehitys poikkesi selvästi muista keskuskaupunkiseutukunnista.

Taulukko 7. Keskuskaupunkiseutujen selvästi valtakunnan kehitystä paremmin ja huonommin kehittyneet toimialat vuosina 2007 – 2012

Seutukunta	Keskimääräistä paremmin kehittyneet toimialat	Keskimääräistä huonommin kehittyneet toimialat
Tampereen	Informaatio ja viestintä Julkinen hallinto ja maanpuolustus Ammatillinen ym. toiminta Tukku- ja vähittäiskauppa	Teollisuus Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
Oulun	Terveys- ja sosiaaliala Johtamisen tukipalvelut (M, N) Julkinen hallinto ja koulutus	Teollisuus

	(O, P)	
Lahden	Kuljetus ja varastointi	Teollisuus Rakentaminen Majoitus- ja ravitsemisala
Jyväskylän	Koulutus ja julkinen hallinto Terveys- ja sosiaaliala Tukku- ja vähittäiskauppa Henkilöpalvelut	Teollisuus
Kuopion	Perinteiset palveluelinkeinot (J,K,L) Hallinto- ja tukipalvelut Teollisuus Terveys ja sosiaaliala	
Seinäjoen	Johtamisen tukipalvelut Teollisuus Terveys- ja sosiaaliala Rakentaminen Tukku- ja vähittäiskauppa	
Mikkelin	Teollisuus	Terveys- ja sosiaaliala Koulutus Rakentaminen

2.4 Shift Share -analyysi

Valtakunnallisen kehityksen vaikutus on Shift Share -analyysissä suhteellisesti samankokoinen eri seutukunnissa. Toimialarakenteen vaikutuksissa on sen sijaan eroja. Vuoden 2007 tilanteeseen nähden suhteellisesti paras tilanne oli Kuopion seudulla. Kuopion kasvu on perustunut terveys- ja sosiaalialan sekä tukku- ja vähittäiskaupan vahvaan asemaan seutukunnalla. Seinäjoen, Lahden ja Tampereen seudut ovat kärsineet teollisuuden voimakkaasta roolista ko. alueilla.

Taulukko 8. Shift share -analyysi keskuskaupunkiseutukuntien työpaikkakehityksestä vuosina 2007 – 2012

Seutukunta	Työpaikkakehityksen osa-alueet Shift Share analyysin mukaan			
	Valtakunnallisen kehityksen vaikutus työpaikkoja	Toimialarakenteen vaikutus työpaikkoja	Paikallisten tekijöiden vaikutus työpaikkoja	Työpaikkojen muutos yhteensä
Tampereen	-2 035	-594	+2 290	-339
Oulun	-1 131	+793	+2 272	+2 434
Lahden	-997	-1 184	-2 130	-4 311
Jyväskylän	-867	+502	+1 756	+1 391
Kuopion	-654	+1 806	+1 667	+2 819
Seinäjoen	-640	-1 140	+2 100	+320
Mikkelin	-360	-37	-679	-1 079

Vahvojen maakuntien keskuseuduilla paikallisten tekijöiden vaikutus on ollut samansuuntaista. Keskuskaupunkiasema on tukenut niiden kasvua. Toisaalta Lahden ja Mikkelin alueilla vaikutus on ollut päinvastainen. Jyväskylän seutukunta näyttää menestyneen melko hyvin muihin keskuskaupunkiseutukuntiin verrattuna.

2.5 Työnantajasektori

Työnantajasektoreittain keskuskaupunkien kehitys osoittaa, että kunnalliset työpaikat ja yrittäjien määrät ovat kasvaneet. Sen sijaan yksityissektorin ja valtion työpaikat ovat vähentyneet. Jyväskylän seutukunta muodostaa näistä yleisistä kehityspiirteistä osin poikkeuksen. Jyväskylän seutukunnassa valtion työpaikat ovat lisääntyneet. Myös yrittäjien määrä on kasvanut huomattavasti.

Kaikkiaan Jyväskylän työpaikkakehitys on ollut melko tasapainoista ja perustunut eri työnantajasektoreiden kohtalaiseen hyvään kehitykseen.

Taulukko 9. Työnantajasektorin muutokset vuosina 2007 - 2012 keskuskaupunkiseutukunnissa

Seutukunta	Työpaikat v. 2007	Muutos / työnantajasektori						
		Valtio	Kunta	Valtio- enem- mis- töinen Oy	Yksi- tyinen	Yrittäjä	Tunte- maton	Yhteensä
Tampereen	169 581	-1 029	+1 596	+575	-3 026	+1 864	-319	-339
Oulun	99 244	-414	+2 964	+220	-1 179	+947	-115	+2 423
Lahden	83 114	-209	+1 758	-56	-5 475	-162	-114	-4 311
Jyväskylän	72 226	+470	+855	+110	-698	+712	-58	+1 391
Kuopion	54 516	-549	+1 068	+240	+1 955	+152	-47	+2 819
Seinäjoen	53 321	+138	+1 209	-285	-398	-305	-39	+320
Mikkelin	30 074	-30	+296	-51	-899	-357	-38	-1 079
<i>Keskiarvo</i>	<i>80 297</i>	<i>-232</i>	<i>+1 392</i>	<i>+108</i>	<i>-1 389</i>	<i>+407</i>	<i>-104</i>	<i>+175</i>

Yrittäjien määrän kehittyminen on riippunut paljon maa- ja metsätalouden asemasta seutukunnissa. Maa- ja metsätalouden hiipuminen näkyy myös yrittäjien määrän vähenemisenä.

Mielenkiintoista on se, että Kuopion seudun kasvu on perustunut yksityisen sektorin voimakkaaseen kasvuun. Sen sijaan valtion työpaikkojen antama tuki Kuopion seudulle on laskenut.

2.6 Yrityskehitys

Alkaneiden yritysten määrässä on ollut viimeisen viiden vuoden aikana lievää laskua ja lopettaneiden yritysten määrässä pienehköä nousua. Alkaneiden yritysten määrä on kuitenkin ollut koko ajan lopettaneiden yritysten määrää suurempi (paitsi vuonna 2012 Mikkelin seutukunnassa).

Taulukko 10. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä sekä yritysanta keskuskaupunkiseutukunnissa vuosina 2007 - 2012

Seutukunta	Aloittaneita		Lopettaneita		Yrityskanta		
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	Muutos
Tampereen	2 557	2 320	1 606	1 791	21 183	24 745	+3 562
Oulun	1268	1245	811	828	9 621	11 352	+1 731
Lahden	1 210	959	892	872	11 810	12 430	+620
Jyväskylän	992	933	697	674	8 310	9 573	+1 263
Kuopion	592	558	422	489	5 848	6 455	+607
Seinäjoen	755	679	522	536	7 948	8 895	+947
Mikkelin	425	307	289	308	4 269	4 629	+360

Kaikissa seutukunnissa yritysanta on kasvanut. Eniten yritysanta on kasvanut Tampereen ja Oulun seutukunnissa eli noin 17 - 18 prosenttia. Jyväskylän seutukunnan alueella yritysannan kasvu on ollut myönteisessä kehityssuunnassa ja varsin hyvää, sillä viidessä vuodessa yritysanta on kasvanut 15 prosenttia. Hitainta kasvu on ollut Lahden seudulla. Myöskään Kuopiossa, jossa yksityisten työpaikkojen määrä kasvoi voimakkaasti, ei yritysannan kasvu ole ollut erityisen voimakasta.

2.7 Yhteenveto

Jyväskylän seutukunta näyttää pärjänneen kuuteen muuhun lähimaakuntien keskuskaupunkiseutukuntaan nähden keskimääräisen hyvin tarkasteltujen kehitysmittareiden perusteella.

Jyväskylän seudun kasvu on perustunut julkisten ja yksityisten henkilöpalvelujen kasvuun, joka on kompensoinut teollisuuden työpaikkojen voimakkaan vähenemisen.

3 TEOLLISUUSKAUPUNKIEN SEUTUKUNTIEN KEHITYS

Keski-Suomen maakunnassa on kolme seutukuntaa, joissa teollisuuden merkitys on suuri. Jämsän ja Äänekosken seutukunnat muodostavat jo keskenään hyvän vertailuparin metsäteollisuuden näkökulmasta samaan tapaan kuin Jämsän ja Keuruun seutukuntien länsipuolella oleva Ylä-Pirkanmaa, jossa on myös voimakasta metsäteollisuutta. Kuusiokuntien seutukunta sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla Keuruun seutukunnan vieressä. Alueella on laaja-alaisesti eri toimialojen pk-teollisuutta. Pieksämäen seutukunnalla on taas samantapainen historia entisenä rautateiden risteyspaikkakuntana.

Taulukko 11. Keski-Suomen teollistuneiden seutukuntien, ja niiden vertailualueiden pinta-ala, väkiluku ja asukastiheys 1.1.2013

Seutukunta (maakunta)	Pinta-ala <i>km²</i>	Väkiluku <i>1000 hlöä</i>	Asukastiheys <i>hlöä/km²</i>
Jämsän (Keski-Suomi)	2 232	25	11
Äänekosken (Keski-Suomi)	1 397	23	17
Ylä-Pirkanmaan (Pirkanmaa)	2 732	25	9
Keuruun (Keski-Suomi)	1 991	12	6
Kuusiokuntien (Etelä-Pohjanmaa)	2 355	23	10
Pieksämäen (Etelä-Savo)	3 306	31	10

Keuruu olisi voitu sijoittaa väestö- ja pinta-alojen perusteella (muita seutukuntia pienempi asukasluku ja asukastiheys) myös maaseutumaisten seutukuntien vertailuryhmään (luku 4). Keuruun toimialarakenne on kuitenkin sellainen, että sen viiteryhmäksi valittiin teollisuuskaupunkien seutukunnat.

3.1 Väestökehitys

Sekä väestö että työpaikat ovat vähentyneet kaikissa tarkasteltavissa seutukunnissa viimeisen 25 vuoden ja viiden vuoden aikana. Väestökehityksellä mitaten Äänekosken seutu on selvinnyt muita seutukuntia pienemmillä menetyksillä. Keuruun seutukunnan työpaikkakehitys on viimeisen viiden vuoden aikana ollut vain lievästi negatiivista.

Taulukko 12. Väestön kehitys vuonna 2012 (Lähde: Tilastokeskus 2012)

Seutukunta	Väestönmuutos		Työpaikkojen muutos		Työpaikat/ väestö 2012
	1987 - 2012 %	2007 - 2012 %	1987 - 2012 %	2007 - 2012 %	
Jämsän	-16	-7,6	- 24	-8,3	0,37
Äänekosken	-5	-2,2	- 22	-6,7	0,37
Ylä-Pirkanmaan	-23	-7,0	-32	-11,7	0,36
Keuruun	-22	-6,2	-29	-4,8	0,36
Kuusiokuntien	-16	-5,5	-22	-11,0	0,37
Pieksämäen	-20	-6,0	-30	-7,1	0,36
Keskiarvo					

Myös Jämsän ja Äänekosken seutukunnissa on pystytty torjumaan negatiivista työpaikkakehitystä varsin hyvin. Sen sijaan rajuin työpaikkojen väheneminen on tapahtunut viimeisen viiden vuoden aikana Keski-Suomen länsirajoilla sijaitsevilla Ylä-Pirkanmaan ja Kuusiokuntien seutukunnissa.

3.2 Toimialajakauma

Toimialarakenteiltaan Jämsän, Äänekosken ja Ylä-Pirkanmaan seutukunnat erottuvat hyvin vahvasti teollisuusvetoisina seutukuntina, joissa esimerkiksi maa- ja metsätalouden rooli työpaikoilla mitattuna on vähentynyt merkittävästi. Yksittäisinä merkittävänä eroina toimialarakenteissa nousevat esiin Keuruun seutukunnan julki-

nen hallinto ja maanpuolustus (Keuruun varuskunta) sekä Kuusiokuntien tukku- ja vähittäiskauppa (Tuurin kauppakeskus). Terveys- ja sosiaalialan merkitys on tarkasteltavissa seutukunnissa, Jämsän ja Äänekosken seutukuntia lukuun ottamatta, hie-
man maan keskiarvoa suurempi.

Taulukko 13. Keski-Suomen teollistuneiden seutukuntien ja niiden vertailualueiden toimialarakenteet vuonna 2012

	Toimiala	Jäm- sän	Ääne- kos- ken	Ylä- Pir- kan- maan	Keu- ruun	Kuu- sio- kun- tien	Piek- sä- mäen	Suo- mi
		%	%	%	%	%	%	%
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	5	4	8	8	12	12	3
B	Kaivostoiminta ja louhinta	0	0	0	0	1	0	0
C	Teollisuus	28	33	26	17	17	14	14
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0	1	1	1	0	0	1
E	Vesi-, viemäri-, jätevesi-, jätehuolto, muu ympäristön puhtaanapito	1	1	0	1	0	0	0
F	Rakentaminen	6	5	6	5	6	7	7
G	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	10	8	8	9	15	9	12
H	Kuljetus ja varastointi	5	4	4	5	4	5	6
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4	3	3	4	3	3	4
J	Informaatio ja viestintä	1	1	1	1	1	1	4
K	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1	1	1	1	1	1	2
L	Kiinteistöalan toiminta	1	0	1	1	1	1	1
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	3	2	3	2	2	3	6
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4	5	4	3	4	5	6
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	3	3	4	10	4	4	5
P	Koulutus	6	8	6	7	7	7	7
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	15	16	18	19	18	21	16
R	Taiteet, viihde ja virkistys	1	1	1	1	1	1	2
S	Muu palvelutoiminta	3	3	3	3	3	3	3
	Toimialat yhteensä	100	100	100	100	100	100	100
	Työpaikkoja yhteensä (1000 tp)	9	9	9	4	8	11	

Toimialakehitykseltään paremmin menestyneet seutukunnat näyttävät menestyneen osittain ”torjuntavoiton” ansiosta (Taulukko 14). Teollisuuden ja maa- ja metsätalouden työpaikkakehitys on ollut maan keskimääräistä kehitystä hitaampaa. Työpaikkakehityksessä kaikkein heikoimmin menestyneissä seutukunnissa heikko kehitys on osunut valtakunnallisesti suurimpiin toimialoihin: terveys- ja sosiaalialaan, teollisuuteen ja osin tukku- ja vähittäiskauppaan.

Taulukko 14. Teollisuuskaupunkiseutujen selvästi valtakunnan kehitystä paremmin ja huonommin kehittyneet toimialat vuosina 2007 - 2012

Seutukunta	Keskimääräistä paremmin kehittyneet toimialat	Keskimääräistä huonommin kehittyneet toimialat
Jämsän	Teollisuus	Terveys- ja sosiaaliala Rakentaminen
Äänekosken	Teollisuus Hallinto- ja tukipalvelu- toiminta	Terveys- ja sosiaaliala
Ylä-Pirkanmaan		Teollisuus Julkinen hallinto ja maapuolustus Terveys- ja sosiaaliala Tukku- ja vähittäiskauppa
Keuruun	Maa- ja metsätalous	Terveys- ja sosiaaliala Kuljetus ja varastointi
Kuusiokuntien		Terveys- ja sosiaaliala Rakentaminen Ammatillinen ym. toiminta Teollisuus
Pieksämäen	Teollisuus Maa- ja metsätalous	Rakentaminen Kuljetus ja varastointi Julkinen hallinto ja maapuolustus

Teollisuuden vahva asema näkyy myös Shift Share -analyysin toimialarakenteen vaikutuksen osiossa.

Sekä Jämsän, Äänekosken että Ylä-Pirkanmaan vuosien 2007 - 2012 työpaikkakadosta 400 - 500 työpaikkaa voidaan laskea Suomea kohdanneen laman piikkiin.

Taulukko 15. Shift share - analyysi teollistuneiden seutukuntien työpaikkakehityksestä vuosina 2007 - 2012

Seutukunta	Työpaikkakehityksen osa-alueet Shift Share analyysin mukaan			
	Valtakunnallisen kehityksen vaikutus työpaikkoja	Toimialarakenteen vaikutus työpaikkoja	Paikallisten tekijöiden vaikutus työpaikkoja	Työpaikkojen muutos yhteensä
Jämsän	-120	-316	-429	-865
Äänekosken	-111	-382	-173	-666
Ylä-Pirkanmaan	-125	-414	-852	-1 391
Keuruun	-56	-76	-91	-223
Kuusiokuntien	-112	-202	-717	-1 031
Pieksämäen	-140	-100	-148	-388

Paikallisten tekijöiden vaikutus on kaikissa teollisuuskaupunkien seutukunnissa negatiivinen. Vaikutus on pienintä Keuruun ja Äänekosken seutukunnissa ja suurinta Ylä-Pirkanmaan ja Kuusiokuntien seutukunnissa. Seutukuntien kehityserot selittyvät suuressa määrin paikallisesti erilaisilla olosuhteilla kuten sijainnilla suhteessa maakunnan keskuskaupunkiin. Yksityinen sektori ei ole tarjonnut apua kasvuun missään seutukunnassa. Kehityksessä näkyvät suuret työpaikkavähennykset Ylä-Pirkanmaan ja Kuusiokuntien seutukunnissa. Yrittäjien määrä on vähentynyt lähinnä maa- ja metsätalouden työpaikkojen vähentymisinä. Taulukosta 16 voidaan havaita, että kuntasektorin työpaikkojen hienoinen kasvu on tukenut kolmen pienemmän seutukunnan työpaikkakehitystä.

Taulukko 16. Työnantajasektorin muutokset vuosina 2007 - 2012 teollisuuskaupunkiseutukunnissa

Seutukunta	Työpaikat v. 2007	Työnantajasektorit						
		Valtio	Kunta	Valtioneemistöinen Oy	Yksityinen	Yrittäjä	Tuntematon	Yhteensä
Jämsän	10 057	+1	-334	-24	-457	-46	-5	-865
Äänekosken	9 256	-78	-107	-14	-437	-20	-10	-666
Ylä-Pirkanmaan	10 430	-144	-9	+35	-1 075	-118	-8	-1 319
Keuruun	4 632	-94	+24	-2	-122	-25	-2	-223
Kuusiokuntien	9 356	-113	+26	-1	-783	-115	-5	-1 031
Pieksämäen	11 697	-1	+28	-141	-139	-127	-8	-388

Taulukko 17. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä sekä yrityskanta teollisuuskaupunkiseutukunnissa vuosina 2007 - 2012

Seutukunta	Aloittaneita		Lopettaneita		Yrityskanta		
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	Muutos
Jämsän	155	128	126	112	1 514	1 602	+88
Äänekosken	121	73	82	63	1 016	1 096	+80
Ylä - Pirkanmaan	142	120	102	104	1 667	1 746	+79
Keuruun	55	48	46	51	705	772	+67
Kuusiokunnan	123	98	96	83	1 463	1 553	+90
Pieksämäen	178	137	108	147	1 763	1 962	+199

Taulukosta 17 huomataan, että kaikissa seutukunnissa yrityskanta on kasvanut vuosien 2007 - 2012 aikana. Pieksämäen seutukunnassa kehitys on ollut alkuvaiheessa lupaavaa, mutta vuonna 2012 lopettaneiden yritysten määrä on kasvanut voimakkaasti. Keski-Suomen seutukunnissa kehitys näyttää olleen melko vakaata ja positiivista.

3.3 Yhteenveto

Keski-Suomen teollisuuskaupunkikeskusten seutukuntien kehitys näyttää vertailu-alueisiin verrattuna kohtalaisen hyvältä.

Ne ovat vertailualueita paremmin pystyneet torjumaan työpaikkavähennyksiä tukeutumalla perinteisiin vahvoihin peruselinkeinoihinsa.

4 MAASEUTUMAISTEN SEUTUKUNTIEN KEHITYS

4.1 Vertailualueet

Maaseutukaupunkien vertailussa on mukana seitsemän seutukuntaa. Näistä kaksi on pinta-alaltaan suurta aluetta - Ylä-Savon ja Saarijärven- Viitasaaren seutukunnat. Ylä-Savon seutukunta on väestöltään selvästi suurin ja Joutsan seutukunta taas selvästi pienin. Asukastiheydeltään alueet eivät suuresti eroa toisistaan.

Taulukko 18. Keski-Suomen maaseutumaisten seutukuntien ja niiden vertailualueiden pinta-ala, väkiluku ja asukastiheys 1.1.2013 (Lähde: Tilastokeskus)

Seutukunta (Maakunta)	Pinta-ala <i>km²</i>	Väkiluku <i>1000 hlöä</i>	Asukastiheys <i>hlöä/km²</i>
Saarijärven - Viitasaaren (Keski-Suomi)	6 300	32	5
Ylä-Savon (Pohjois-Savo)	7 213	57	8
Nivalan - Haapajärven (Pohjois-Pohjanmaa)	3 775	30	8
Järviseudun (Etelä-Pohjanmaa)	2 623	22	8
Joutsan (Keski-Suomi)	1 082	6	5
Kaustisen (Keski-Pohjanmaa)	3 106	16	5
Sisä-Savon (Pohjois-Savo)	2 022	15	7

Joutsa on kaikista tarkasteltavista seutukunnista selvästi pienin ja sitä voidaan verrata hyvin lähinnä muihin samankokoisiin kuntiin. Keski-Suomen sisällä Hankasalmen kunta vastaa sijainniltaan, kooltaan ja rakenteeltaan pitkälle Joutsan seutukuntaa.

4.2 Väestökehitys

Väestökehitys näyttää sekä viimeisen 25 vuoden että tarkasteltavan viimeisen viiden vuoden aikana olleen kaikkein negatiivisinta Keski-Suomen maakunnan seutukunnissa.

Lievintä kehitys on ollut Keski-Suomen maakunnan pohjoispuolella Nivalan - Haapajärven sekä Kaustisen seutukunnissa. Työpaikkakehityksen tilanne näyttää samanlaiselta. Keski-Suomen kahdessa maaseutumaisessa seutukunnassa työpaikkoja on 25 vuodessa hävinnyt 30 - 40 % ja tahti näyttää kiihtyneen viimeisen viiden vuoden aikana. Myös Sisä-Savon seutukunnassa Pohjois-Savon rajalla työpaikkojen katoamisvauhti on ollut viimeisen 25 vuoden aikana samaa suuruusluokkaa, mutta siellä kehitys näyttää tasoittuneen viime vuosina.

Taulukko 19. Väestö- ja työpaikkakehitys kehitys vuosina 1987 - 2012 ja 2007 - 2012 maaseutukaupunkien seutukunnissa

Seutukunta	Väestönmuutos		Työpaikkojen muutos		Työpaikat/ väestö 2012
	1987 - 2012 %	2007 - 2012 %	1987 - 2012 %	2007 - 2012 %	
Saarijärven - Viitasaaren	-22	-5,9	-31	-9,4	0,33
Ylä - Savon	-17	-4,0	-21	-5,6	0,37
Nivalan - Haapajärven	-14	-3,4	-15	-4,5	0,35
Järviseudun	-18	-5,5	-22	-6,6	0,36
Joutsan	-22	-6,0	-39	-15,6	0,30
Kaustisen	-15	-4,4	-15	-2,5	0,38
Sisä - Savon	-21	-3,6	-32	-5,9	0,31
Keskiarvo	-18	-4,7	-21	-7,2	0,34

Kaikissa näissä seutukunnissa viimeisen 25 vuoden aikana väestön määrä ei ole laskenut niin nopeasti kuin työpaikkojen määrä. Työpaikat/väestö - suhde on siis muuttunut koko ajan huonommaksi. Kaustisen seutukuntaa lukuun ottamatta tämä ilmiö näyttää myös jatkuneen viimeisten viiden vuoden aikana.

4.3 Toimialajakauma

Maaseutumaisissa seutukunnissa on nähtävissä kolme merkittävää toimialaa: maa- ja metsätalous, teollisuus ja terveys- ja sosiaaliala.

Taulukko 20. Maaseutumaisten seutukuntien toimialarakenteet vuonna 2012

	Toimiala	Seutukunta							Suomi %
		Saari- järven - Vii- ta- saaren %	Ylä - Sa- von %	Niva- lan - Haa- pa- jär- ven %	Jär- vi- seu- dun %	Jout- san %	Kau- s- tisen %	Si- sä - Sa- vo n %	
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	15	15	16	15	16	23	16	3
B	Kaivostoiminta ja louhinta	1	0	4	1	0	0	0	0
C	Teollisuus	15	17	13	18	9	11	14	14
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0	0	0	1	0	0	0	1
E	Vesi-, viemäri-, jätevesi-, jätehuolto, muu ympäristön puhtaanapito	1	1	1	0	0	0	0	0
F	Rakentaminen	5	6	7	7	13	6	6	7
G	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	9	9	8	8	9	8	10	12
H	Kuljetus ja varastointi	5	5	5	6	5	7	4	6
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4	3	3	3	4	2	3	4
J	Informaatio ja viestintä	1	1	0	1	1	1	0	4
K	Rahoitus- ja vakuutus-toiminta	1	2	1	1	1	1	1	2
L	Kiinteistöalan toiminta	1	1	1	1	0	0	0	1
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	3	2	3	2	2	3	3	6
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4	5	3	3	4	4	4	6
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	4	4	5	3	4	4	3	5
P	Koulutus	7	6	9	8	6	4	5	7
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	17	19	17	16	19	14	23	16
R	Taiteet, viihde ja virkistys	1	1	1	1	1	1	1	2
S	Muu palvelutoiminta	4	3	3	3	3	3	2	3
	Toimialat yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
	Työpaikkoja yhteensä (1000 tp)	10	22	11	8	2	6	5	

Näillä kolmella toimialalla työskentelee edelleen lähes puolet seutukuntien työsäkävistä. Yritystoimintaa tukevien toimialojen: informaatio ja viestintä, rahoitus ja vakuutustoiminta ja kiinteistöalan toiminta ovat hyvin pientä. Kaustisen seutukunnan erityispiirteenä on erityisen suuri maa- ja metsätalouden osuus, Sisä-Savon seutukunnan terveys- ja sosiaaliala sekä Joutsassa runsas rakentaminen. Huomionarvoista on se että Joutsassa tapahtui erittäin voimakas teollisuuden, mutta myös maa- ja metsätalouden työpaikkojen väheneminen vuosien 2010 - 2012 aikana.

Keski-Suomen maakunnan maaseutumaisilla seutukunnilla on työpaikkojen vähennystä tapahtunut kaikilla kolmella tärkeimmällä toimialalla. Vertailussa mukana olevissa maaseutumaisissa seutukunnissa terveys- ja sosiaalialan työpaikat ovat lisääntyneet lukuun ottamatta Saarijärven-Viitasaaren ja Joutsan seutukuntia, joissa myös tämän alan työpaikat ovat vähentyneet. Vertailualueilla maa- ja metsätalouden työpaikat ovat vähentyneet keskimääräistä hitaammin. Seutukunnat ovat pystyneet säilyttämään avaintoimialojensa työpaikkoja.

Taulukko 21. Maaseutumaisten seutukuntien selvästi valtakunnan kehitystä paremmin ja huonommin kehittyneet toimialat vuosina 2007 - 2012.

Seutukunta	Valtakunnan keskimäärää paremmin kehittyneet toimialat	Valtakunnan keskimäärää huonommin kehittyneet toimialat
Saarijärven - Viitasaaren	Muu palvelutoiminta	Terveys- ja sosiaaliala Koulutus Teollisuus Maa- ja metsätalous Rakentaminen
Ylä-Savon	Maa- ja metsätalous Teollisuus	Terveys- ja sosiaaliala Hallinto- ja tukipalvelutoiminta Teollisuus Muut palvelut

		Tukku- ja vähittäiskauppa
Nivalan - Haapajärven	Maa- ja metsätalous Rakentaminen	Teollisuus Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
Järviseudun	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	Teollisuus
Joutsan	Rakentaminen	Terveys- ja sosiaaliala Teollisuus Maa- ja metsätalous
Kaustisen	Rakentaminen Maa- ja metsätalous Kuljetus ja varastointi	Teollisuus Terveys- ja sosiaaliala
Sisä - Savon	Teollisuus Maa- ja metsätalous	Kaikki muut toimialat, erityisesti Julkinen hallinto ja maanpuolustus Ammatillinen, tieteellinen, teknillinen toiminta Rakentaminen

Shift Share -analyysin perusteella (Taulukko 22) paikallisten tekijöiden merkitys työpaikkojen vähenemisessä oli suuri paitsi Saarijärven-Viitasaaren, Joutsan ja Sisä-Savon seutukunnissa. Joutsan ja Sisä-Savon seutukunnissa on melko hyvä toimialarakenne. Kaustisen seutukunnan hyvää työpaikkakehitystä selittää paikallisten olosuhteiden positiivinen merkitys, vaikka toimialarakenne onkin melko ohut.

Taulukko 22. Shift share -analyysi maaseutumaisten seutukuntien työpaikkakehityksestä vuosina 2007 – 2012

Seutukunta	Työpaikkakehityksen osa-alueet Shift Share analyysin mukaan			
	Valtakunnallisen kehityksen vaikutus työpaikkoja	Toimialarakenteen vaikutus työpaikkoja	Paikallisten tekijöiden vaikutus työpaikkoja	Työpaikkojen muutos yhteensä
Saarijärven - Viitasaaren	-138	-243	-710	-1 091
Ylä-Savon	-275	-517	-490	-1 282
Nivalan - Haapajärven	-134	-203	-159	-496
Järviseudun	-100	-277	-172	-549
Joutsan	-24	-25	-268	-317
Kaustisen	-75	-196	+113	-158
Sisä-Savon	-59	-39	-193	-291

Tarkasteltavissa seutukunnissa työpaikkoja on vähentynyt yksityiseltä sektorilta, yrittäjistä, valtiolta ja valtioenemmistöisistä osakeyhtiöistä. Kasvua on ollut vain vertailukuntien kunnallisella sektorilla. Sen sijaan niin Saarijärvi-Viitasaaren kuin Joutsankaan seutukunnissa ei edes kuntien työpaikoista ole ollut apua vähenevää työpaikkakehitystä lieventämään.

Taulukko 23. Työnantajasektorin muutokset vuosina 2007 - 2012 maaseutumaisissa seutukunnissa

Seutukunta	Työpaikat v. 2007	Työnantajasektorit						
		Valtio	Kunta	Valtio- enemmistöinen Oy	Yksityinen	Yrittäjä	Tunte- maton	Yhteensä
Saarijärven - Viitasaaren	11 507	-44	-187	-47	-494	-312	-7	-1 091
Ylä- Savon	22 899	-102	+180	-78	-1 009	-363	-13	-1 282
Nivalan - Haapajärven	11 135	-59	+170	-4	-365	-230	-8	-496
Järviseudun	8 293	-19	+50	-11	-335	-230	-4	-549
Joutsan	2 036	-7	-19	-4	-237	-48	-2	-317
Kaustisen	6 251	-10	+75	-10	-120	-85	-8	-158
Sisä- Savon	4 937	-46	-17	-10	-135	-77	-6	-291

Yritysrakenteen kehittämisessä on huomattavissa paikallisia vaihteluja. Ainoastaan Joutsan seutukunnan yritys-kanta pienei ajanjaksolla 2007 - 2012. Myös Pohjoisessa Keski-Suomessa ei yritys-kanta ole juurikaan kasvanut tarkastelujaksolla. Ero vertailukuntiin, Sisä-Savon seutukuntaa lukuun ottamatta, näkyy myös vertailutaulukon 24 tuloksissa.

Taulukko 24. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä sekä yrityskanta maaseutumaisissa seutukunnissa vuosina 2007 - 2012

Seutukunta	Aloittaneita		Lopettaneita		Yrityskanta		
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	Muutos
Saarijärven - Viitasaaren	188	134	163	137	2 096	2 135	+39
Ylä-Savon	267	210	212	222	3 097	3 264	+167
Nivala - Haapajärven	121	128	111	119	1 547	1 667	+120
Järviseudun	127	101	130	80	1 757	1 777	+20
Joutsan	35	22	41	18	466	453	-13
Kaustisen	89	69	61	48	1 126	1 204	+78
Sisä-Savon	72	62	66	79	976	1 007	+31

4.4 Yhteenveto

Keski-Suomen maaseutumaiset seutukunnat ovat menestyneet heikommin kuin lähimaakuntien vertailuseutukunnat. Työpaikkojen kato on koskettanut kaikkia toimialoja. Keski-Suomen maaseutumaiset seutukunnat eivät ole vertailualueista poiketen saaneet apua kuntasektorin kasvusta.

5 YHTEENVETO

Valtaosa keskuskaupunkien seutukunnista olivat menestyneet suhteellisen hyvin. Jyväskylän seutukunta sijoittui eri mittareilla keskikastiin. Teollisuustoimialoilla monet keskuskuntien seutukunnat olivat kokeneet kovia tappioita. Panostaminen uusiin palveluihin näytti tuoneen menestystä. Kuopion esimerkki osoitti, että myös perinteisempiin palvelualoihin panostaminen kannattaa.

Teollisuuskaupunkien seutukuntia vertailtaessa Keski-Suomen seutukuntien menestyminen oli keskimääräistä parempaa, vaikka sekä työpaikkakehitys että väestökehitys on ollut tappiollista. Erityisesti Keuruun ja Äänekosken seutukuntien menestys on ollut kuitenkin muihin verrattuna hyvää. Näyttää siltä, että panostaminen teollisuuteen ja muihin seutukunnan perinteisesti vahvoihin elinkeinoihin on auttanut hidastamaan seutukuntien negatiivista kehitystä.

Maaseutumaisten seutukuntien kehitys on ollut melko samansuuntaista kuin teollisuuskaupunkien seutukuntien. Kuitenkin Keski-Suomen maaseutuseutukunnissa ja erityisesti Joutsan seutukunnassa kehitys on ollut huolestuttavaa. Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan kehitys oli maaseutumaisten seutukuntien toiseksi huonointa, mutta maakuntarajan takana Ylä-Pirkanmaan ja Kuusiokuntien seutukuntien kehitys oli ollut samantasoista. Muissa rajaseutukunnissa kehitys on ollut parempaa kuin Saarijärven - Viitasaaren seutukunnassa.

Vuoden 2012 jälkeisten tilastopäivitysten valossa Keski-Suomen maakunnan kehitys on hidastunut ja esimerkiksi väestökehitys kääntynyt laskuun. Tämän selvityksen perusteella voi suositella, että seutukunnat jatkossakin keskittyvät omiin vahvuuksiinsa. Jopa maa- ja metsätalouteen panostaminen antaa positiivisia signaaleja ydin- ja harvaan asutun maaseudun kehittymiseen.

LÄHTEET

Nieminen, J. 2014. (toim.) Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2014. TEM:n ja ELY-keskusten Julkaisu. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki. 2/2014.

Itkonen, K. & Niemelä, T. 2013. Keski-Suomen kuntien työpaikkakehitys vuosina 2008 - 2012 ja kuntien nettomuutto vuosina 2010 - 2012 ([pdf](#)) ISBN 978-951-39-5293-8

Niemelä, T. & Itkonen, K: (toim.). Kokeiluista liiketoimintaa. Yrittäjämäisiä kokeiluja ja katsauksia maaseudun elinkeinorakenteen ja työllistävyyden parantamiseen.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5754-4> ISBN 978-951-39-5754-4.

Itkonen, K. & Storhammar, E. 2014. Keski-Suomen maaseudun kehittävän arvioinnin malli - vaihe 1: tarpeet, organisointi ja arviointikehikko.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5640-0> ISBN 978-951-39-5640-0.

Niemelä, T. 2014. Yritysrahoituksen neuvontapalveluiden laatu.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5747-6> ISBN 978-951-39-5747-6.

Storhammar, E. 2013. Keski-Suomen viennin kehitys, rakenne ja aluetaloudelliset vaikutukset. Keski-Suomen liitto: Jyväskylä. ISBN 978-951-594-438-2 (sähköinen)

<http://www.keskisuomi.fi/filebank/23214->

[Keski Suomen vientianalyysi 2013 .pdf](#) (luettu 12.12.2014)

Storhammar, E. & Mukkala, K. 2014. Paikallisten polttoaineiden tuotannon ja käytön aluetaloudelliset vaikutukset ja tulevaisuuden näkymät Keski-Suomessa.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5639-4> ISBN 978-951-39-5639-4

Liite 1 Työssäkäynti ja pendelöinti Keski-Suomen kunnissa seutukunnittain vuonna 2011

SEUTUKUNTA JA KUNTA	Vuonna 2011				
	Asuinkunnassa asuvat työssäkäyvät yhteensä lkm	Asuinkunnasta muualle pendelöivät lkm	Omassa asuinkunnassa työssä käyvät lkm	Kuntaan muualta pendelöivät lkm	Kunnassa työpaikkoja yhteensä lkm
131 Jyväskylän seutukunta	75 291	18 872	56 449	17 996	74 445
077 Hankasalmi	1 986	746	1 240	293	1 533
179 Jyväskylä	57 453	8 646	48 807	13 446	62 253
410 Laukaa	7 748	4 342	3 406	2 179	5 585
500 Muurame	4 236	2 917	1 319	1 278	2 597
592 Petäjävesi	1 552	852	700	317	1 017
850 Toivakka	946	579	397	202	599
892 Uurainen	1 370	790	580	281	861
132 Joutsan seutukunta	2 002	668	1 334	365	1699
172 Joutsa	1 751	549	1 202	307	1 509
435 Luhanka	251	119	132	58	190
133 Keuruun seutukunta	4 493	1 090	3 403	1 033	4 436
249 Keuruu	3 876	868	3 008	832	3 840
495 Multia	617	222	395	201	596
134 Jämsän seutukunta	9 316	1 675	7 641	1 730	9 344
182 Jämsä	8 489	1 406	7 083	1 596	8 652
291 Kuhmoinen	827	269	558	134	692
135 Äänekosken seutukunta	8 791	2 200	6 591	2 226	8 817
275 Konnevesi	1 112	454	658	187	845
992 Äänekoski	7 679	1 746	5 933	2 039	7 972
138 Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	11 582	2 676	8 916	1 922	10 828
216 Kannonkoski	526	160	366	116	482
226 Karstula	1 604	358	1 256	322	1 568
256 Kinnula	614	129	485	59	544
265 Kivijärvi	389	125	264	61	325
312 Kyyjärvi	547	128	419	165	584
601 Pihtipudas	1 582	312	1 270	223	1 493
729 Saarijärvi	3 784	996	2 788	625	3 413
931 Viitasaari	2 536	468	2 068	351	2 419